
V
B
J
C
15027
III

Sejm czteroletni

Mowy ustawy i pisma
zawarte w T. II. 1790–1791.

r. 1790.

1.) Albertrandi J. X. Uwagi nad wolnością drukowania 1. s. d.
2.) Chomiński Jan 2. 21/X.
3.) Co na tym Sejmie koniecznie ustanowić potrzeba 3. s. d.
4.) Dekiert Jan.: List do Małachowskiego, marszałka 4. 3/X
5.) Glave Karol.: Projekt banku narodowego 5. 8/XII.
6.) Kaspary Jan: 6. 7/II, ~~6a~~
7.) Kościałkowski Tadeusz 7. 16/VIII.
8.) Krasiński Adam 8. 17/IX.
9.) Leszczyński 9. 10/VI. 1790.
10.) Lipiński Józef 10. 17/XI.
11.) Małachowski Stan. 11. 20/X. 12. 24/IX. 13. 16/XI.
12.) Moszyński Franc. 14. s. d.
13.) Ostrzeżenie o fałszywem doniesieniu pod hasłem włościan starostwa Wielońskiego. 15. 23/III.
14.) Piniński Wojciech: Projekt względem Starostw. 16. s. d.
15.) Plenipotenci miast polskich. 17. s. d.
16.) Projekt o miejscu dla sejmów 18. s. d.
17.) " : Urządzenie fabryk 19. s. d.
18.) Prośba miasta Lublina 20. s. d.
19.) Prośba od officyalistów Skarbu koron. 21. s. d.
20.) " miast koron. i W. Ks. Lit. 22. s. d.
21.) Rozrządzenie zsypki zbożowej w Koronie i W. Ks. L. 23. s. d.
22.) Rzewuski Seweryn: Protestacya przeciw sukc. Tronu. 24. 25/IX.
23.) ~~R~~ Rzewuski Józef: Manifest przeciw sukc. Tronu 25. 11/X.
24.) Skałański Francisz. Skarga. 26. 25/XI.
25.) Sokołowski Serafin 27. 10/VI.
26.) Sołtyk Stanisław: 28. 31/X.

27.) Stadnicki Franc. 29. 22/X.
28.) Stanisław August 30. 14/IX. 30a 15/III.
29.) Suplika miasta Kowala 31. 30/V.
30.) Świętosławski Wojciech 32. 15/VII.; 33 10/VIII.
31.) Taszycki Gabryel 34. 16/XI.
32.) Trzciński: Projekt względem starostw 35. s. d.
33.) Uniwersał skonf. stanów 36. s. d.
34.) Użalenie na wojewodę Żabę. 37. s. d.
35.) Zalecenie kommisyi skarbu koron. 38. 25/XII.

R. 1791

36.) Breza Stanisł.: 39. 4/I.
37.) Chołoniewski Ksawery: Reforma żydów 40. s. d.
38.) Czacki Michał: 41. 7/XI.
39.) Czarnołozki Adam 42. 27/X.
40.) Głos obywatela do stanów. 43. s. d.
41.) Gorzeński August: 44. 14/II.; 45. 17/V.
42.) Heyking Henryk. K. 46. 12/II.
43.) Karp M. F. 47. 24/I.
44.) Ledóchowski Ant. 48. 14/II.
45.) Łężeński Marcin. 49. 14/IV.
46.) Małachowski Stan. Uniwersał 50. 7/V.
47.) Matuszewicz Tad. 51. 5/V.
48.) Męciszewski Kasper 52. 12/VIII.
49.) Poniatowski Michał 53. 28/X. 54. 7/XII. 55. 5/XII [odm. ed.]
50.) Prawo pod tyt: Miasta nasze król. wolne 56. 18/IV.
51.) Rozgraniczenie dóbr z Provinc. koron. 57. 5/XII.
52.) Skorkowski Albin. Kazim. 58. 9/V.
53.) Sołtyk Stanisław 59. 27/X.
54.) Urządzenie wieczyste królewszczyzn. 60. s. d.
" " " 61. 19/XII.
55.) Trębicki Ant.: Projekt: Miasta nasze król. 62 s. d.
" " " " " " 63. s. d.

56.) Trębicki Ant: Projekt Miasta nasze Krol. 64. s.d. [odm. cd.]
57.) Uwiadomienie o corocznem deficit Skarbu Koron. 65. 28/X.
58.) Woycicki Jan 66. 6/VIII.
59.) Wolff de Ludinghau Jerzy 67. 17/II.
60.) Zajączek 68. 1/II.
61.) Załuski 69. s.d.
62.) Zasady do projektu o miastach 70. 14/IV.
63.) Zboiński Jan. 71. 6/IV.; 72. 14/IV.

URZĄDZENIE WIECZYSTE KRÓLEWSZCZYZN

Stosowne do Zasad przez Stany Seymuiące przyiętych, w Dniu 19tem Grudnia Roku 1791.

ARTYKUŁ I.

Przez wzgląd na powſzechne Dobro Rzeczypoſpolitey Naſzey, i całey Powſzechności Narodowey: My Król za Zgodą Skonfederowanych Rzeczypoſpolitey Stanów nieodzownym wyrokiem ſtanowiemy, aby wſzyſtkie Dobra w Koronie i Litwie, Królewſzczyznami zwane, i inne w iakieykolwiek bądź Nomenklaturze dotąd pod ogólnym Prawem własności, czyli dziedzictwa Rzeczypltey zostaiące, przedane były na wieczyste dziedzictwa Obywatelſkie, a to w czaſie i ſpoſobie niżey opiſanym; waruiąc, iż prawa doczeſne czyiekolwiek na tychże Królewſzczyznach rozciągaiące ſię, ocalone mieć chcemy, podług niżſzych uſtawy tey opiſów.

ARTYKUŁ II.

Zaręczenie nienaruszoney pewnośc[i] nabytego Królewſzczyzn dziedzictw[a] oraz porównanie nowych dzied[zictw] z dawnemi dziedzictwami, [...] żarów publicznych i wſzyſt[...] Ziemiańſki[...]

Uważaiąc, iż [...] bywatelſka, [...] Ziemſka nie[...] Obywatel[...] ni w ogó[...] rę wielko[...]

Królewſzczyzn w Dobra Ziemiańſkie dziedziczne, kładniemy to główne Prawo wiary Publiczney, ſpokoyności Obywatelſkiey, i beſpieczeńſtwa tychże majątków, jako iſtotną Zaſadę powſzechnego kredytu, przemyſł Kraiowy ożywiającego; zaręczaiąc nayuroczyściey nie poruſzone na zawſze utrzymywanie teraźnieyſzey Dóbr Królewſkich przedaży. Nadto waruiemy, iż odtąd wſzelkie z tego źrzódła pochodzące prawa właſności i dziedzictwa, równie za nie wątpliwe i niezaprzeczone w całym Narodzie Naſzym utrzymywane bydź maią, iak wſzyſtkie inne dziedzictwa.

2do. Królewſzczyzny tym Prawem zamienione na dziedzictwa ſzczególne Obywatelſkie, żadney na potym różnicy od innych wſzelkich Dóbr Ziemiańſkich w rozkładzie ciężarów Publicznych podlegać nie maią; przeto w przedaży Królewszczyzn na dziedzictwa Ziemiańſkie wſzyſtkich nabywców oſtrzeżonych mieć chcemy: że te dobra zaraz od przemiany własności ich ogólney w własność ſzczególną Obywatelſką, oprócz wszelkiey opłaty za wartość dziedzictwa ſkarbowi Rzpltey, podług niżſzych prawa tego opisów należącey, równy Ziemiańſki podatek, iak inne dawne Dobra Ziemiańſkie znośić będą, a na przyſzłość od iednakowego rozkładu ciężarów Publicznych, ieżeliby iakie z Prawa powszechnego wypadały, wyięte być nie maią; iako też nawzaiem pod żadnym pozorem więkſzych nad dawne Ziemiańſkie dobra podatków nigdy narzuconych mieć nie będą mogły.

3tio. Nie będzie wolno odtąd pod żadnym pozorem na Seymach żadnych wnośić na naruszenie w czymkolwiek takowych przedaży; nie będzie wolno Nam Królowi, ani Naſtępcom Naſzym w Propozycyach od Tronu, do Obrad Seymowych podawanych nic podobnego umieſzczać, pod warunkiem uznania takowych Propozycyi za krok gwałtu beſpieczeńſtwu Publicznemu przynoszący; nie będzie wolno w żadney Inſtrukcyi [...] Poſła od Wybierców iego ſłużyć ma- [...]ego rzeczonym przeda- [...]iwnego umieſzczać.

pod

pod warunkiem nie legalności wyboru Posłów, którzyby w takie Instrukcye opatrzeni byli, nakoniec nie będzie wolno na Seymie żadnym, czyli to w złączeniu Izb obydwóch, czyli po rozłączeniu onych, żadnemu z Seymuiących pod iakimkolwiek bądź pozorem wprowadzać takiey materyi, ktòraby naruszała takową przedaż. i poròwnanie zupełne tych nowych dziedzictw z dawnemi dziedzictwami, pod surowością wyłączenia natychmiast z liczby Seymuiących, i odesłania do Sądów Seymowych po ukaranie za wzruszenie spokoyności Publiczney.

4to. Do tey nieporuszoney na zawsze ustawy zaręczenia dobrey wiary Publiczney, łączemy i ten ogólny warunek, umacniaiący bespieczeństwo wszelkich maiątkow Obywatelskich, zaręczaiąc sobie nawzaiem My Król i Zgromadzone Stany Seymuiące między sobą, a powagą naywyższey Władzy zupełnego Seymu, zaręczaiąc iak nayuroczyściey Narodowi całemu, iż odtąd nigdy rozpoznawania iakiegokolwiek sporu o Własność, tak między Obywatelami zachodzącego, iakoteż między kimkolwiek, a Skarbem Publicznym podniesionego, ani do Władzy Prawodawczey, ani do Władzy Wykonawczey wprowadzać niedopuściemy, lecz do Władzy Sądowniczey, gdzie co z przepisu Praw nalezy, i z samego porządku Sądowości przychodzić ma, zawsze takowe sprawy zwròcone mieć chcemy, a warunek ten do istotnych Zasad ustanawiaiących granice podzielnych Władz ogólnego Rządu Wolney Rzeplitey należeć uznaiemy. Takowe zaręczenie nienaruszoney pewności wszelkiego nadania Dòbr Ziemskich, oraz porownania nowych dziedzictw z dawnemi dziedzictwami, we wszystkich Prawach Ziemiańskich, a mianowicie co do rozkładow ciężarow publicznych mieszczone będzie w Paktach Konwentach do zaprzysiężenia przez Królów Następcow Naszych

ARTYKUŁ III.

Załatwienie wszelkich sporów prawnych i granicznych w Królewszczyznach, poprzedzaiące przedaż onych na Dziedzidwa.

Przed uskutecznieniem przedaży Królewszczyzn na wieczyste dziedzictwa Obywatelskie dopełnione mieć chcemy to, co następuie:

1mo. Jako Assessoryom zalecone iest załatwienie wszelkich sporów prawnych między Królewszczyznami, a Miastami wolnemi, tak równie Prawem ninieyszym zalecamy tymże Assessoryom, aby wszelkie spory prawne dotąd rozpoczęte między Królewszczyznami, a inney natury dobrami o własność, czyli o naturę dóbr rozsądziły, i ostatecznie ukończyły, przed czasem prawem ninieyszym do przedaży Królewszczyzn zamierzonym. Gdzieby iednak Lustratorowie spraw takowych ukończonemi niezastali, nie zwłocznie uwiadomią o tym Assessorye, które takie sprawy przed innemi sprawami rozsądzić obowiązane będą.

2do. Wszelkie spory o granice między Królewszczyznami, a inney natury dobrami, niewyłączaiąc tych nawet, które są appellowane do Assessoryi, a w nich dotąd nieukończone, załatwione będą ostatecznie przez Sąd Rozgraniczenia normalnego, podług przepisu osóbnego na to Prawa.

3tio. Wszelkie sprawy między Miastami Wolnemi, a Królewszczyznami, bądź o grunta, bądź o inne użytki z iedney, lub drugiey strony zaprzeczone, ukończone bydź maią przez Assessorye przed przedażą Królewszczyzn.

4to. Wszelkie spory o grunta, swobody, tudzież o daniny i powinności Włościan w Królewszczyznach osiadłych, ostatecznie rozwiązane bydź maią przed przedażą Królewszczyzn, przez Referendarye Oboyga Narodów, podług osobnego o nich Prawa.

5to. Gdyby podług wyższych Artykułu 3tego Paragrafów, to iest: pierwszego, trzeciego i czwartego, żadna

strona

ſtrona takowych ſpraw, czyli to w Aſſoryi czyli w Referendaryi, przed przedażą Królewſzczyzn nie dochodziła; w tedy ſprawy te, ile ſię ściągaią do pożytków ſtron, za upadłe na zawſze poczytane zoſtaną. Ile zaś różnicę czynić mogą w dochodzie publicznym Rzeczypoſpolitey Luſtratorowie w naſtępuiącym Artykule opiſani doſtrzegać będą, aby rzecz z dowodów odkryta y uznana zoſtała pierwey, niżeli uchwalona tym Prawem przedaż Królewſzczyzn w ſkutku naſtąpi, po którey żadne iuż ſpory podnieſione bydź nie mogą, y Rzeczpoſpolita żadnego ſobie do nich zwrotu, ani ſwoim Prawa nabywcom nie zoſtawuie.

ARTYKUŁ IV,

O Luſtratorach y ich Pomocnikach.

W celu iak naydokładnieyſzego y ſpieſznego dopełnienia zamiarów naſzych, względem przygotowania Królewſzczyzn do wieczyſtey przedaży, ſtanowiemy Luſtratorów w ſpoſób naſtępuiący:

1mo. W każdym Powiecie na pierwſzych naſtępuiących Seymikach, wybrany ma bydź ieden Luſtrator, ſpoſobem Elekcyi w Prawie o Seymikach przepiſanym; Luſtratorem bydź może każdy Obywatel w Xiędze Ziemiańſkiey zapiſany, choćby na żadney Funkcyi publiczney ieſzcze nie był, aby tylko zdatność iſtotną do tego dzieła potrzebną poſiadał. Obywatel Staroſtwo maiący na Luſtratora wybranym bydź nie może. Na mieyſce zmarłego Luſtratora, ma bydź obrany nowy Luſtrator na pierwſzych Seymikach naſtępuiących.

2do. Urząd Luſtratorów trwać będzie przez czas Prawem ninieyſzym zamierzony do zupełnego ukończenia dzieła im powierzonego.

3tio. Tych Luſtratorów Kommiſſya Skarbowa oboyga Narodów mieć będzie pod Zwierzchnim dozorem ſwoim, dobieraiąc po dwoch z wyboru przez powiaty uczynionego doda zawſze trzeciego od ſiebie, który wſpólnie z pierwſzemi dwiema, komplet zawſze ſkładać będzie; tak podzielonych na kompleta Kommiſſya

używać będzie do lustracyi Królewszczyzn, podług potrzeby y porządku Prawem ninieyszym przepisanego. Stosownie do tegóż Prawa dawać im będzie Instrukcye y informacye, z dokładnym obowiązków ich wyszczególnieniem. Lustratorowie zaś, zasięgać maią od Kommissyi Skarbowey wszelkiey potrzebney wiadomości, rady y pomocy, a nadto obowiązani będą donosić Kommissyi podług iey żądania o stanie roboty swoiey.

4to. Kommissya Skarbowa użyie Lustratorów, nayprzód do zlustrowania y urządzenia wszystkich Królewszczyzn wakuiących. Porządek zaś, czyli koley lustracyi y urządzenia w każdey Prowincyi Królewszczyzn niewakuiących ułoży następuiącym Sposobem: spisze na osobnych biletach Królewszczyzny oddzielne każdey Prowincyi: Wielkopolskiey, Małopolskiey y Litwy,; iak rozdzielone bilety Królewszczyzn w każdey Prowincyi, włożywszy w osobne naczynie przyzwoite, losem wyciągać każe, a iakim porządkiem wyciągnięte będą w każdey Prowincyi Królewszczyzny na biletach zapisane, takimże samym porządkiem y koleią podawać ie będzie do lustracyi w każdey Prowincyi. Porządek takiey Lustracyi Królewszczyzn, losem oznaczony ma bydź zapisany w Protokule Kommissyi.

5to. Gdyby którzy uprzywileiowani Possessorowie bez kolei z losu wypadaiącey podali dzierżawy swoie Kommissyi Skarbowey do prędszego urządzenia y przedania, tedy Kommissya przed innemi Królewszczyznami z losu wypadłemi urządzać ie zaleci y w porządku niżey opisanym licytować będzie.

6to Dobranie y ugodzenie potrzebnych Lustratorom Ziemiomierców, Pisarzów y innych tym podobnych pomocników, światłu y cnocie samey Kommissyi Skarbowey poruczamy.

ARTYKUŁ V.

Szczególne urządzenia poprzedzaiące przedaz Królewszczyzn, a w tym szczególne obowiązki Lustratorów.

1mo. Ogólną powinnością czasowego Urzędu Lustratorów, iest doskonale

le

łe urządzenie Królewſzczyzn, do rozprzedania onych na wieczność.

Co w naſtępuiących ſzczegółach obiaśniamy; 1mo. Luſtratorowie obowiązani będą dopilnować zupełnego ukończenia wiſzących iakichkolwiek ſporów prawnych między Królewſzczyznami y Dobrami Ziemiańſkiemi, tudzieeż między miaſtami wolnemi, czyli to o właſność, czyli o prawdziwą granicę według wyżſzego Artykułu III. Dla zupełney zaś pewności granic, między Królewſzczyznami, a Dobrami inney natury, tudzież między Królewſzczyznami, a Miaſtami wolnemi dopilnuią ciż Luſtratorowie, aby Królewſzczyzny wſzyſtkie, tam nawet, gdzieby ſporów granicznych nie było, dokładnie rozgraniczone, y pewnemi znakami granicznemi oznaczone były w całkowitych obwodach ſwoich. 2do. Dopilnuią także zakończenia ſporów wſzelkich tak w Aſſeſſoryach, iako y w Refendaryach ſtoſownie do tegoż Artykułu III. w czym wſzyſtkim, gdzieby iakie ſpory nieułatwione nalezli, do ioſą o tym niezwłocznie Kommiſſyi Skarbowey, a ta dopilnować ma przez Plenipotentów y Officialiſtów Skarbowych, aby ſpory takowe oſtatecznie ułatwione zoſtały, w Sądach gdzie z Prawa należy, Komiſſye Woiewódzkie obowiązuiemy, aby na żądanie tych Luſtratorów we wſzyſtkim pomocą były, co do zupełnego urządzenia Królewſzczyzn tym prawem przepiſanego dążyć będzie 3tio, Wewnętrzny ſtan oſiadłości na niewzruſzonych zaſadach urządzą; maiąc to w widoku, aby los włościan, rolników, uczynili pomyślnym y ſtałym, a oraz, aby w tey ſamey poprawie loſu Włościan, wynalezli nowe zrzódła powiękſzenia wartości dóbr dla przyczynienia Skarbowi Publicznemu dochodu.

2do. Co ſię tycze ſzczególnego urządzenia wewnętrzney Królewſzczyzn oſiadłości, Luſtratorowie obeymą nayprzód ſtan gruntów, y dla tego zaczną od Geometrycznego rozmierzania każdey Królewſzczyzny, z wyſzczególnieniem gruntów ornych, y łąk, paſtwiſk y laſów, tudzież z oznaczeniem wſzędzie różnicy ziemi dobrey, śrzedniey y podłey, nakoniec granice używalne między wſiami, bądź iedney Królewſzczyzny, bądź inney

przyległey, na mappie znaczone bydź maią.

Tym czasem zaś, kiedy Geometrowie zatrudnieni będą robotą swoią w przeciągu tego czasu sami Lustratorowie używszy przybranych pomocników, weydą w rozpoznanie działów gruntowych Włościańskich y łanów dworskich, ile z opisów podawczych, y lustracyinych inwentarzów, iako też y z wybadania od Gromad dociec będą mogli. Wyciągną ztąd zupełny opis podziału gruntów każdey osady, iaki iest w teraznieyszeyszym używaniu: poznaią Prawa, y nadania Włościańskie, a co znaydą dowodnego, porządnie u siebie zapiszą. Wypytaią się o wszelkie powinności y zwyczaie, o daniny, opłaty iakie rzeczywiście są w używaniu w Krolewszczyznach. Te u siebie znosić będą z powinnościami w inwentarzach podawczych, y lustracyinych zapisanemi. Dochody zarend, czyli z propinacyi karczemnych y z innych źrzódeł wszelkich iakie się gdzie znayd, dowodnie poznać maią, y zapisać. Nakoniec, iaka może bydź szczególna każdych dóbr zaleta, z posady, z przyległości Miast y portów, lub z innych szczegułów każdemu mieyscu właściwych, wartość dziedziczną pomnożyć mogących, to wszystko w opisie swoim umieszczą, aby w czasie gotowe u siebie znalezli wiadomości, z których dalsze rozporządzenia wypadac będą.

3tio. Zasiągną także dokładney wiadomości w każdym Powiecie, iaka w różnych Okolicach zwyczaiem powszechnym ustanawia się cena wszelkich powinności y danin z dóbr Ziemskich na wieczystą przedaż? iaki wzrost wzięła ta cena od lat kilku y kilkunastu, wymiarkuią do iakiego stopnia mogłaby bydź podniesiona ta cena, w okolicznościach pomyślnych Kraiu naszego, w czasie pomnożoney konkurencyi do wolnego nabywania Prawem dziedzicznym Dóbr Ziemskich; użyią y tey pilności, aby corocznie ziechali na mieysce publicznych Kontraktów Obywatelskich, gdzie uważać będą, iak się zwykle ustanawia między Obywatelami wieczysta cena Dóbr Ziemiańskich, z iakich źrzódeł, y w iaki sposób rachuią się intraty: iaki iest pokup na Dobra, wyrozumiewać będą z

świa-

tłych i cnotliwych Obywatelòw, do iakiego ſtopnia ſłuſzna cena dziedzictwa Królewſzczyzn doprowadzona bydź może?

Wſzelkie zaś takowe wiadomości, porównania i obſerwacye, czyli uwagi ſwoie własne w porządnym opiſaniu zachowaią, aby z nich w czaſie korzyſtali dla należytego wynalezienia szacunku dóbr, gdy będą podawane do licytacyi.

4to. Gdy dzieło wymiaru Geometrycznego każdey Królewſzczyzny w całości zakończone będzie, i mappa w zupełnym porządku złożona zoſtanie od Geometrów, w tedy Luſtratorowie ſami, używaiąc do pomocy Geometrow, Rachmiſtrzów i Piſarzów, znieſą wielkość gruntów Włościańſkich i Dworſkich z podania ſobie iuż wiadomą i opiſaną z rzeczywiſtą rozległością przez Geometrów wynalezioną. Dóſtrzegą zaraz z tego porównania, co za układ wypada w nowym urządzeniu takowych pomiarów ſtoſownie do prawdziwey rozległości gruntów, a z drugiey ſtrony względnie do liczby goſpodarzów rolników każdą oſiadłość ſkładaiących. Zachowaią z zupełną dobrą wiarą i ſprawiedliwością, co z Prawa, oraz nadań pewnych i prawnych należeć komu znaleźli. Lecz dla powſzechnego i wſpólnego dobra każdey oſady, i dla ſtałych korzyści każdego Włościanina, takie wſzędzie pomiary gruntów zrobić każą, iakich mieyſcowy porządek wyciągać będzie, ocalaiąc każdemu właſność gruntową, iaka komu ſłużyła z nadania dowiedzionego, co do iey wartości, lecz gdzie potrzeba, używaiąc ſłuſzney zamiany, Rolnikom nie doſtateczny grunt poſiadaiącym, nadadzą więcey roli z wolnych i puſtych gruntów, zachowuiąc wtym przynależny wzgląd i na miarę potrzeb rolnika, i na miarę ciężarów do roli przywiązanych.

C 6to,

5to, W każdey wsi pomiary rolnicze i grunta wſzelkie do każdego wydziału goſpodarſkiego przyłączone, iako w Inwentarzu dokładnym, ktòry za podawczy, przyſzłemu dziedzicowi ſłużyć ma, opiſane będą, tak na polach i mieyſcach wſzelkich oznaczone bydź maią znakami trwałemi, których odnawianie w pewnych czaſach każdey gromadzie wieyſkiey zalecone będzie. Też ſame pomiary i wydziały Mappa Geometryczna wſkazywać ma, którey po dwa Exemplarze do każdego oddziału sporządzone bydź maią, aby ieden oddany był przyſzłemu nabywcy, a drugi, aby w Archiwum Kommiſſyi Skarbowey był zachowany.

6to. Wſzyſtkie Kròlewſzczyzny podzielone bydź maią na części w takim porządku, aby podzielnie rozprzedane bydź mogły, i razem w tym celu, aby rozłączne części oſobno ocenione, i do taryff Skarbowych wpiſane, chociaż przez iednego nabywcę zakupione teraz będą, mogły napotym z łatwością rozdzielać ſię w ſprzedażach, ſpadkach i działach Obywatelſkich. Z tego też powodu ſtarać ſię będą Luſtratorowie dzielić Kròlewſzczyzny na naymnieyſze, ile bydź może, części do ſprzedania, z tym iednak warunkiem, aby każdy Folwark, czyli części oſobne zagoſpodarowanie ſkładać maiące, doſtateczną wygodę goſpodarſką, względem ſamego dziedzica, i względem oſiadłości gromadzkiey w ograniczeniu ſwoim znaydować mogły, niedopuszczaiąc takich podziałòw, z ktòrych wynikałoby zmnieyszenie wartości rozerwanych części, iaką one w złączeniu ſwoim mieć mogą, i nadal dla dziedzica, i w czaſie przedaży na podnidſiene ceny wieczyſtey dla ſkarbu publicznego. Te przeſtrogi w ſzczegòlności rozciągamy do kuźnic wſzelkich i innych takowych Fabryk, ktòre bez zwykłey pomocy przyłą-

czo-

czonych wiosek i lasów upadaćby musiały. Waruiemy nadto, iż w takowym podziele Królewszczyzn na części osobne do przedania łączone nie będą w iedną część, ani dwa Folwarki, ani też te kawałki Królewszczyzn, ktore się z sobą nie stykaią, lecz są otoczone dobrami inney natury. Nakoniec Lustratorowie zaymować niemaią w grunta Królewszczyzn do sprzedania tych wszystkich gruntów w Królewszczyznach, które naydą, albo nadane Kościołom iakim i Cerkwiom, albo w spokoynym onych używaniu dotąd dzierzane. Wszelkie zaś dochody Kościołom i Cerkwiom należące się w Królewszczyznach wyłączone bydź maią, i z ogólnych intrat Królewszczyzn.

Gdzieby zaś były lasy, bory, błota i grunta puste, a zbywaiące od zwyczayney potrzeby podzielonych części Królewszczyzn, te ieżeli sposobne nie są do wyrabiania towarów leśnych handlowych, oddzielone bydź maią do osobney przedaży, choć i na włoki; zaś lasy i bory sposobne do wyrabiania towarów handlowych, i do ustanowienia porządnego gospodarstwa lasowego, aby tym pewniey zachowane były, im porządniey będą mogły bydź używane, nie maią bydź dzielone na drobne kawałki, ale na dostateczne do porządnego gospodarowania części i rozległości, według gatunku drzew, posady lasów, bliskości rzek spławnych i przyległości okolic. Tak podzielone folwarki, czyli różne części Królewszczyzn, tudzież lasy, bory i błota do podzielnego sprzedania wniesione bydź maią na oddzielne Mappy Geometryczne, a każda część w całym określeniu swoim wieczystemi granicami oznaczona zostanie.

7mo. Co się tycze opisu powinności, danin i opłat Włościańskich iakio przyszłym dziedzicom należeć maią, te wyciągną z nadań pewnych i pra-

wnych, iakie tymże Włościanom służą, wedle obiaśnienia przez Inwentarze lustracyine i przez Dekreta Referendarskie, oraz stosownie do pomiaru gruntów, iakie przy każdym znaydą, albo z wolnych i pustych rol naddadzą, czyli powiększą; na koniec ciężary publiczne dotąd nad równość Dòbr Ziemiańskich przez Włościan w Krolewszczyznach znoszone w danine i opłatę gruntową, przemienią, zaciągaiąc do Czynszòw puł Podymne, a zauchylony podwòyny zaciąg do Woyska za szczególny ciężar stanowisk Woyskowych i szarwarków nadzwyczaynych w potrzebach rządu iuż odtąd nie do Krolewszczyzn przywiązany, ale bez ròżnicy do całego Kraiu rozciągniony, opłatę, czyli daninę przyzwoitą z słusznym umiarkowaniem postanowią, i do powinności gruntowych przyczynią, stosuiąc się w tey mierze do Instrukcyi, iaką od Kommissyi Skarbowey mieć będą. Przez co i dochód stały Rzeplitey powiększony będzie, i większe zbliżenie stanu Włościan w tych nowych Dziedzictwach nastąpi, względem stanu Włościan w dawnych dziedzictwach.

Dla ustanowienia zaś tych słusznych powinności danin i opłat, ile onych różne odmiany w urządzeniu gruntòw Włościańskich na wieczność wyciągać mogą, zwłaszcza gdzie nadania prawne, iako i Dekreta Referendarskie, albo nie zaszły, albo nie do przypadku należą, uważać będą Lustratorowie zwyczay Województw, Powiatòw i okolic różnych, stosownie do wielkości i dobroci gruntu, oraz szczególnych korzyści mieyscowych.

Baczność także mieć będą na stan Włościanów, i na stan rolnictwa Dworskiego, aby w rozkładzie powinności gruntowych, w Czynszach, w Daninach produktowych, i w robociźnie, tak sposobności Włościan, iak i potrzebie gospodarstwa Dworskiego dogodzili. Gdzie

Gdzie robocizna dla Dworu mniey potrzebna, z przyczyny licznieyſzey oſiadłości Wſiów, a ſzczupłości łanów Dworſkich, albo cale nie używana okazałaby ſię, opłata zaś od gromad w ſamych pieniądzach zdawałaby ſię zawodna, dla niepewności odbytu produktów Wieyſkich, tam zbożową daninę, mianowicie żyta y ięczmienia na browary y gorzelnie dla Dziedziców przygodnego, lub w części, lub w całości z pewnego pomiaru gruntów oznaczą, iako y w innych produktach Wieyſkich. Gdzie nakoniec pieniężne. Czynſze dogodne być mogą, równie na ſtronę Dziedzica, iako na ſtronę Włościan, zamiaſt wſzelkich innych powinności y danin, lub w większey części przy niektórych daninach, tam Czynſze według ſtanu rzeczy aktualnego uſtanowione do śrzedniey ceny zboża przyrównaią, y Jnwentarzem podawczym na ſtronę przyſzłych Dziedziców wyraźnie oſtrzegą. Co dwanaście lat Czynsz takowy pieniędzmi do proporcyi ceny, zboż teraz tym czynſzem porównanych, zwiększać ſię powinien, ieżeli ciągiem lat podwyżſzona znaydzie ſię, na ten czas cena zboża tego ſamego w śrzednim umiarkowaniu z okolicznych targów Mieyſkich wzięta y z oſtatnich kilku lat wyciągnięta. Jeżeli zaś nieokaże ſię podwyżſzona w takowy ſpoſób zbóż cena, tedy Czynſze pieniężne bez żadnego podwyżſzenia na drugi takowy przeciąg lat płacone będą, y tak naſtępnie, zachowuiąc zawſze te zmiany, albo utwierdzenia iednakowych Czynſzów albo ich podwyżſzenia w iednakowey odległości lat 12. w przeciągu których, pod żadnym pozorem nic do Czynſzu tego przczyniać Dziedzicowi nie wolno będzie, gdy też z drugiey ſtrony z powodu iakiego zniżenia cen zbożowych początkowo uſtanowiony czynsz iako y na zmianach ſwoich do ceny zboża ſto-

D ſowa-

ſowany zniżeniu podpadać nie będzie. Wſzakże iednak żadne inne goſpodarſkie Włościan korzyści y zarobki, choćby naywiękſze z pomyślnością czaſów pomnożone, nowey opłacie czynſzowey, na rzecz Dziedzica podpadać nie będą, chybaby wynikały z nowych dobrowolnych Kontraktów. Wolno zaś zoſtanie w każdym czaſie Dziedzicom y Włościanom zamieniać przez dobrowolne wzaiemne ugody y Kontrakty początkowo Jnwentarzem podawczym uſtanowioną powinność y daninę, albo Czynſzowe opłaty, iako to powinność robocizny na daninę zbożową lub inną, albo na Czynsze pieniężne; y przeciwnie obowiązek płacenia Czynſzu pieniężnego zamieniać na pewne daniny w produktach, czyli na robociznę. A takowe dobrowolne ugody pod Prawa powſzechne, ſtałość dobrowolnych Kontraktów zabeśpieczaiące podpadać maią.

8vo. Dla utrzymania w przyzwoitey ſiie rolnictwa Kraiowego y ſamych rolników, pomiary gruntów rolniczych tak rozróżnią w opisaniu Jnwentarſkim, aby wydziały goſpodarzów, rolnikow zawsze utrzymywane były w pewney nie rozerwaney całości, równie także działy pół rolników, co ſtoſownie do rożnych Prowincyów y Woiewództw rozumieć ſię ma, gdzie rożne podziały na włóki, lub na grunta pługowe poczworne y parowe, albo inaczey zwane, ſą w używaniu, oſtrzegaiąc, iż po zmarłym Oycu grunt iego od pewney miary w drobnieyſzy rozdział iść nie powinien.

9no. Jako wſzyſcy Włościanie oſiedli w tych Dobrach dotąd Dziedzictwu Rzplitey podległych Prawem właſności wieczyſtey grunta ſobie nadane poſiadaią, które onym z ich Potomkami ſłużą, y przy takich prawach na zawſze zachowani być maią z przywiązanemi do każdego wydziału grun-

łu gruntowego obowiązkami, tak z mocy tegoż Prawa własności, gdyby ktòry Włościan grunt swòy innemu sprzedać chciał, to iemu wolno będzie, aby tylko Dziedzicowi okazał, że dostatecznego Zastępnika na swoim mieyscu osadza y grunt nad oznaczoną z mocy tego prawa, miarą nie zmnieyszony iemu zostawuie; na co Dziedzic przyzwolnie swoie na piśmie wyda bez żadney opłaty, aby to służyło nowemu nabywcy gruntu, za dowòd prawny otrzymaney, własności wieczystey tego samego gruntu y całego obeyścia po pierwszym osiągnionego. Lecz gdyby też ktòry przez dwa lata niewypłacał Daniny, albo nie wypełniał powinności z gruntu iego należących, lub onże porzucił, a gromada gruntu iego przyiąć y obowiązkòw onego zastąpić nie chciała, na òwczas Dziedzic mocen będzie gruntem tym według woli swoiey rozrządzić.

10mo. Jnnym ludziom na gruncie osiadłym, ktòrzy nie tak z rolnictwa, iako z innego zarobku żyią, y rzemiosłem iakim, lub innym przemysłem bawiąc się, bez trzymania roli dorobek swòy pomnażać mogą, iednak w pomoc do żywności y wygody swoiey, część iaką gruntu utrzymuią, albo otrzymać żądaią na ogrody, sady, łąki, iako y na małe obsiewy zbożowe prawem nadania wieczystego, takowe grunta służyć maią za słuszną opłatę czynszu, lub inney daniny, czyli robocizny iakiey, ktora ma być wyszczególniona względem każdey części. Temi częściami dzieci po Rodzicach dzielić się mogą, i wkażdym czasie takowe części podzielnie właściciel za wiadomością dziedzica, komu innemu sprzedać iest mocen, z warunkiem opłacenia przez nabywcę czynszu, bądź daniny, albo pełnienia powinności, iaka w każdey części należy. Wszyscy zaś ludzie gruntu nietrzymaiący, y pod żadnym

kontraktem nie zostaiący, wolni od wszystkich obowiązków Włościańskich, względem przyszłego Dziedzica zostawać maią, iedynie tylko Zwierzchności mieyscowey podlegaiąc, dopóki na gruncie zostawać będą.

11mo. Jntraty Starościńskie z Arend, Propinacyi, Czynszów Mieyskich, z innych źrzodeł wynikaiące, wszelkiemi dowodami maią być wyiaśnione, y stosownie do zapadłego Prawa o Miastach maią być ustanowione. Zatym w szczegułach swoich, ile ich zamyka się, w obrębie gruntu Mieyskiego, będą wpisane, y do Summaryuszu Intrat każdey Królewszczyzny osobno przyłączone.

12mo. Po ustanowieniu powinności danin y opłat wszelkiego rodzaiu od Włościan z każdego pomiaru należnych, y z wszelkiego nadania wynikaiących, po urządzeniu zupełnym przyszło-podawczego każdey Wsi Inwentarza, przystąpią Kommissarze do ułożenia ceny wszelkich danin y robocizny, lub wysiewów, iaka w każdym mieyscu według prawideł wzwyż przepisanych na wieczystą przedaż Dòbr stanowić się może. Ztąd wyrachowaną na pieniądze Summę wyciągną, y wszelki inny dochód z Czynszów, z Arend, z Propinacyi, albo z Kuźnic, czyli innych Fabryk y iakichkolwiek źrzedeł gruntowych wynikaiący, opiszą, Nakoniec z tego wszystkiego Summaryusze Intraty w gatunkach swoich mianowaney ułożą, y dochòd całkowity w ogòlną Summę ściągną względnie do każdey części albo Folwarku, iak z rozdziału przedażnych części y z ograniczenia wypadło. Ocenią przyzwoicie wartość lasòw, borów, błot, y gruntów pustych do osobnego przedania oddzielnych podług Paragrsu VI. tegoż Artykułu. Dołożą ieszcze w tym Summaryuszu, ieżeli które Dobra szczególną iaką zaletę maią z przyległości rzek spławnych, Miast

Handlo-

Handlowych, albo z bliſkości ſąſiedzkiego pogranicza, przez co ſłuszna ich cena podnieſiona być może.

13tio. Tym ſposobem dopełniwſzy Dzieła Luſtracyi, każdey Królewſzczyzny Luſtratorowie, zaraz po ukończeniu onego, przeſzlą do Kommiſſyi Skarbowey O. N. ieden Exemplarz dzieła Luſtracyi przez ſiebie podpiſany, z przyłączeniem do każdey oddzielney części Summaryuſzu; a drugi takiż złożą w Kancellaryi Kommiſſyi Powiatowey tego Województwa, Ziemi, lub Powiatu, do którego zluſtrowana Królewſzczyzna należy. Trzeci zaś na gruncie zoſtawią.

ARTYKUŁ VI.

Porządek sprzedaży Królewszczyzn iuż urządzonych.

Wſzyſtkie Królewſzczyzny, które podług wyżſzego opiſu zluſtrowane y urządzone zoſtaną, Kommiſſya Skarbowa O. N. przedawać ma na Wieczyſte Dziedzictwa, a to w mieyſcu, w czaſach, y w ſpoſobie, iak naſtępuie.

1mo. Mievſca do tey ſprzedaży przeznaczaią ſię w Koronie Warſzawa, w Litwie Wilno. Termina maiącey odbywać przedaży w Koronie raz od 1. dnia Czerwca do dnia 15. drugi raz od 1. Grudnia do 15. W Litwie raz od 24. Czerwca przez naſtępne dwa tygodnie; drugi raz od 2. Stycznia do 15. A ta przedaż ma ſię zawsze odbywać przez Licytacyą, w którey ten zyſka pierwſzeńſtwo Dziedzictwa, kto naywyżſzą cenę ofiarować będzie, przy dopełnieniu przepiſanych tym Prawem warunków.

2do. Spoſób Licytacyi używany będzie taki, iakiego dotąd używała Kommiſſya Skarbu Koronnego, albo iaki nowym Prawem o Licytacyach publicznych opiſany zoſtanie.

E 3tio.

3tio Urządzone y na części podzielone Królewszczyzny wakuiące, naypierwey do licytacyi podane będą, tudzież y te, które Uprzywileiowani Dzierżawcy, czyli ich Prawa Nabywcy, nie czekaiąc kolei z losu wypadaiącey, sami do prędszego Urządzenia y przedania dobrowolnie podali. Po tych zaś Królewszczyzny inne, które z losu do urządzenia w kolei wypadły, według Artykułu III. Paragrafu 4.

4to. Kommissya Skarbowa O. N. zawsze przed terminem Licytacyi przy naymniey na trzy Miesiące ogłaszać ma w Uniwersałach, iakie Królewszczyzny w ktorym Woiewodztwie y Powiecie leżące; na iakie części podzielone; a z nich każda część wiele dochodu, wiele osady, wiele ludności, wiele włók ziemi zawiera, przychodzić maią do następney Licytacyi.

Takowe Uniwersały Kommissya Skarbowa podać nayprzód rozkaże do Aktów Publicznych Warszawskich, a potym rozsyłać one będzie do Kommissyi Woiewodzkich, a przez nie do Parafii *via Cursoria:* Nadto poda także Kommissya obwieszczenie do Gazet; y oprócz tego wypis rzeczy z Uniwersałów wyciągnięty, do druku podany przy Gazecie rozdać każe. A z przesłanych Uniwersałów zaświadczenie odbierać będą Kommissye, tak Skarbowa iako y Woiewódzkie.

5to. Na ieden termin przynaymniey dziesięć Królewszczyzn w Koronie, y tyleż w Litwie, Kommissya Skarbowa do Licytacyi poda, nie więcey razem Dóbr ma być podawanych do przedaży iak około 20. Millionów Zło: Pol: wartości w Koronie, a około dwunastu Millionów w Litwie, to iest według tey Ceny iaka z szacunku przez Lustracyą wynalezionego podawana będzie do Licyta-

cytacyi, a tak w ſiednym Roku, w czterech terminach Licytacyi częścią w Koronie, cząścią w Litwie, do ſześdzieſiąt czterech Millionòw wartości Luſtracyiney, nie licząc w to zwiękſzoney ceny przez Licytacyą, Dobra Rzpltey rozprzedane być mogą.

6to. W Warſzawie ſama Kommissya Skarbowa O. N. w ſkładzie ſwoim uſkuteczniać będzie przypadaiące na terminach Licytacye, z pomocą Officyaliſtów ſwoich, a nawet z pomocą Luſtratorów według ſwoiego wyboru, ieżeli tego znaydzie potrzebę. Do Litwy zaś wybierze Kommiſſya przez wota ſekretne z ſkładu ſwoiego dwoch Kommiſſarzow Prowincyi Litewſkiey, y dwoch z Prowincyi Koronnych, ktorym w pomoc y Luſtratorow y Officyaliſtow, Skarbowych oznaczy. Ci na Termina prawem ozuaczone znaydować ſię powinni w Wilnie z wſzelką gotowością do rozpoczęcia Licytacyi w dniu przepiſanym; y te odbywać będą tak, iak ſama Kommiſſya w Warſzawie.

7mo. Rozdzielne części Krolewszczyzn w podziałach ſwoich urządzone y opiſane, rozdzielnie także maią być licytowane y do Taryff Skarbowych zaciągnięte, chociażby, ieden nabywca zakupił więcey części, godząc ſię o cenę podzielnie, czyli rozdzielnie licytuiąc część każdą, a wolno będzie ubiegać ſię do tego nabycia wſzyſtkim Obywatelom, ktorym Prawa Kraiowe wolnego nabywania Dobr Ziemſkich dozwalaią.

8vo. Gdy iednak w widokach Politycznych y Ekonomicznych dla powſzechnego Dobra Narodu podział Ziemi publiczney na oſobne iak nayliczniey ſze Dziedzictwa, oraz ułatwienie nabycia Dziedziczney oſiadłości Ziemiańſkiey dla uboższych Obywatelow, ieſt ważnym tey uſtawy zamiarem, przeto mieć chcemy, aby na iednym terminie Licytacyi nikt

ż Kraiowych Obywatelow więcey z tych Dobr zakupić niemogł, iak około puł Milliona Zło: Pol: wartości z Lustracyi wyciągniętey, y do Licytacyi podaney, chybaby iedna część nie rozdzielna do licytacyi podana znalazła się wyższey wartości, to ten warunek na przeszkodzie być nie ma.

9no. Wszakże Uprzywileiowani Dzierżawcy, lub ich Prawa Nabywcy zakupić mogą z Krolewszczyzn, ktore posiadali tyle Intraty, ile im z Prawa służy, chociażby to przechodziło wartości Lustracyiney puł Millionowey.

10mo. Cudzoziemcy także bogaci, bądź Szlachta, bądź Mieszczanie, ktorzyby w Polszcze osieść chcieli, zrzekłszy się do życia swego wszelkiey służby u Monarchow Zagranicznych, bądź Woyskowey bądź Cywilney, będą mogli zakupić tyle z tych Dobr Rzpltey, ile zechcą, y ile przez Licytacyą osięgną z warunkiem, aby za całą wartość nabytych przez siebie Dobr zupełną cenę Lustracyiną bez zachowania żadney części na Dobrach do Skarbu Rzpltey opłacili; oraz z tym wyłączeniem, aby Krolewszczyzn Pogranicznych do odległości dwoch mil od granicy nie kupowali: ktore iedynie Kraiowym Obywatelom Prawo do nabywania Dobr Ziemskich maiącym wolno będzie nabywać, ktorzyby zaś z takowych Cudzoziemcow nabyli Dobr w Polszcze lub w Litwie przynaymniey za Million Złł: Polskich, ci po pięciu latach zasiedziałości w Kraiu Indygenaty lub Nobilitacye bez odmowienia na Seymie otrzymaią, y wszelkich swobod, Prerogatyw, y Urzędow Szlacheckich z mocy Prawa tego, wszelkie uczestnictwo w zupełney rowności z Szlachtą Kraiową mieć będą z Potomkami swoiemi, chociaż przed przyiściem ich do Kraiow Rzpltey urodzonemi.

Krolewszczyzny nad Morzem leżące, a w

ce, a wktórych Kommiſſya Skarbowa uznałaby możność założenie Portu, przedane bydź nie maią.

ARTYKUŁ VII.

Wypłacenie należących Skarbowi Summ za kupione Królewszczyzny, i użycie tychże Summ.

1mo. Kupuiący iakąkolwiek część, albo więcey części z Królewſzczyzn ſtosownie do zamiaru tego Prawa piątą część wartości, czyli ceny, iaka przez Luſtracyą wynaleziona zoſtanie, i przez Kommiſſyą podana będzie, wnieść ma zaraz po licytacyi kupioney przez ſiebie Królewſzczyzny do ſkarbu Rzptey. Od reſztuiącey zaś ſummy ſzacunkowey y Licytacyiney wraz zrachowaney, napotym Procent do ſkarbu opłacać ma. Kupuiący zaś oſobną część boru, lub laſu handlowego całą summę za wartość tego laſu wnieść ma do ſkarbu.

2do. Wnieſienie do ſkarbu piątey części za Dobra, iako i zupełney ceny za oddzielne laſy rozumieć chcemy, bądź w opłacie natychmiaſt gotowych pieniędzy, bądź w kaucyach, czyli wexlach Bankierſkich, bądź w pewnych ſkryptach, czyli Obligach Obywatelſkich w doſtateczney Ewikcyi na Dobrach Ziemſkich z terminem oddania summy i procentu od niey ſiódmego, w roku naypoźniey; co gdyby na terminie oddane nie było, ma bydź exekwowane ſposobem Delaty na dobrach Ewikcyi poddanych; a za kaucyą, lub wexlem Bankierſkim i za pewnemi ſkryptami, czyli Obligami Obywatelſkiemi Proceſſem, pod ściſłością Prawa Wexlowego Kommiſſya Skarbowa dochodzić, a w przypadku nie dóyścia za przyięcie niepewney kaucyi, lub wexlu Bankierſkiego, oraz niepewnego ſkryptu, czyli Obligu Obywatelſkiego, ſama w odpowiedzi będzie.

3tio. Summę za cenę Dóbr przy każdey Królewſzczyźnie zoſtaiącą, w zwyczaynym u Nas rachunku, z proporcyi procentu pięć od ſta, czyli za

procent roczny, licząc na wieczność prowent dwudzieſtoletni wyciągniętą powiększoną mieć chcemy w proporcyi zniżenia procentu od pięciu do czterech od ſta, iaki od ſumm wſzyſtkich, które po uczynionym wyżey odtrąceniu na tych dobrach zoſtaną na zawſze oznaczamy: przeto ſummy kapitalne na tychże Dobrach zoſtaiące, przyczynieniem iedney 4arteyczęści powiększone bydź maią tak, aby w kupnie dobr za prowent iednoroczny liczony był na wieczność prowent dwudzieſto-pięcioletni, a od summ tak wyrachowanych, nie więcey iak po cztery od ſta na przyszłość bez żadney na zawsze odmiany. Dziedzice Dobr teraz od Rzepltey w dziedzictwa przemienionych, co rok opłacać będą w czterech ratach, to ieſt w Mieſiącach Stycznia, Kwietnia, Lipca i Października, zacząwszy w ćwierć roku od obięcia Dóbr w dziedziczne poſiadanie, a to zawſze pod zwykłym rygorem Delaty, czyli podania do wyboru przez woyſko.

4to. Nadto dla ſłuſznego zwrócenia ſkarbowi Rzplitey łożonych koſztów na urządzenie Królewſzczyzn w porządku wieczyſtey przedaży, zkąd i dla nabywców nowych dziedziców nie pospolite wynikaią korzyści, zwłaſzcza kiedy z nabyciem dobr Geometryczne Mappy bez oſobnego kosztu mieć będą, każdy Nabywca nowy dziedzic, zamiaſt zwykłego Porękawicznego po Złotych 18. od każdego tyſiąca złotych zupełney ſummy, iaka za wartość dobr wypadnie, zaraz przy Licytacyi swoiey do ſkarbu wnieſie; Tranzakcye zaś wieczyſte Kommiſſya Skarbowa Oboyga Narodow bez opłaty ſtęplowanego papieru ſporządzi, a zapis pozoſtałey na Dobrach ſummy, także bez opłaty papieru ſtęplowanego od kupuiącego odbierze, i do Akt przyzwoitych Dobrom podać każe.

5to. Szacunkowy kapitał z przedaży Królewſzczyzn wynikaiący, y na tych dobrach zachowany, zasob ſkarbu gotowego oznaczać będzie, i iedynie w gwałtowney potrzebie na obronę

obronę Kraiu, w przypadku woyny iuż deklarowaney, w części dwoistey ruszony bydź może, lecz nie inaczey, tylko za poprzedzaiącym wyrokiem Seymu iednomyślnością, albo większością Zdań. W żadnym zaś innym przypadku użycie iakieykolwiek części tego skarbu mieysca mieć nie ma, a władza Wykonawcza nigdy pod żadnym pozorem dotykać się tego kapitału domysłem swoim mocna nie będzie; pod surowością Praw & *Crimine peculatûs* przepisanych. Podobnież dochód cały z procentu od kapitału tego na dobrach zachowanego, po wyściu, lub uspokoieniu Praw uprzywileiowanych Possessorów, iedynie i szczegolnie na potrzeby Woyska Rzeplitey i utrzymanie onego prawem ninieyszym przeznaczamy. Również na ten koniec przeznaczamy i procent od summ, które z opłacenia piątey części wartości dziedzictwa do skarbu weydą.

6to. Aby zaś nienaruszone zachowanie tego skarbu, szczególnie na obronę powszechną w załob odłożonego, iak naymocniey zabespieczone bydź mogło, i aby w powszechney ufności Narodu utwierdzone zostało; waruiemy wyraźnie, iż na żadne dary, na żadne iakiekolwiek nadgrody, albo ofiary, nie tylko komukolwiek z powodu iakiey bądź zasługi, ale ani Nam Krolowi i Następcom Tronu w żadnym składzie Seymu skarb ten naruszonym bydź nie może, pod tą samą ścisłością warunków, iakiemi pewność i stałość tych nowych dziedzictw Artykułu XI, ubespieczona została.

7mo. W przypadku użycia kapitału tego, w części iakiey na obronę Kraiu, iedynie za wyrokiem Seymu, iako iest w poprzedzaiącym Artykule ostrzeżono, nie inaczey Kommissya Skarbowa wyciągnąć będzie

F 2 mogła

mogła przeznaczoną summę, tylko w równym rozkładzie na wszystkie Dobra teraz w Ziemiańską własność przemienione tak, aby w iednakowym uproporcyonowaniu pewney ilości od sta, każdy dziedzić z summ szacunkowych część upłacił, względnie do każdego oddziału Dòbr Taryffami wyszczegulnionych, i to nie od razu, lecz w pewnych oznaczonych przez Kommissyą czasach dostatecznie przedłużonych, i sposobności gospodarskiey dogadzaiących, tudzież z powinną bacznoście na to, aby ogólna w Kraiu cyrkulacya pieniężna żadnego gwałtownego wzruszenia nie ucierpiała; ile zaś summ szacunkowych upłaconych będzie, od tyla procent iuż na potym odpadnie, o czym dziedzice kwitami Kommissyi Skarbowey każdemu z osobna oddziałowi Dóbr służącemi zapewnieni bydź maią.

8vo. Kiedy zaś skarb publiczny w czasie następnym zwròci podniesione summy na te same dobra, w takim rozkładzie, iak były podniesione. Dziedzice na odwròt przyiąć one powinni będą, aby w iednym zawize porządku, i w całości ten skarb gotowy, przy tych samych dobrach zostawał. Przeto, ieżeli tym czasem w mieyscu podniesionych summ Dziedzice dług iaki zaciągneli, ten dług zwróconemi do skarbu publicznego summami zniesiony będzie.

ARTYKUŁ VIII.

Wymiar nadgrody dla Lustratorów.

1mo. Po dopełnionym dziele przedaży Królewszczyzn, Lustratorowie wymierzoną mieć będą pracy swoiey nadgrodę z porękawicznego poprzedzaiącym Artykułem oznaczonego; iaka zaś summa z tego porękawicznego wypadnie, tę razem zliczoną Kommisiya Skarbowa podzieli

mię-

miedzy Lustratorów, Geometrów y Officyalistow z ramienia swego przydanych w proporcyą wielkości i doskonałości pracy każdego, takową iednak nadgrodę Kommissya Skarbowa w części *anticipative* zaliczyć może z skarbu Lustratorom, Geometrom i Officyalistom tego żądaiącym, a takowego wydatku Tabellę na każdym Seymie podawać będzie.

ARTYKUŁ IX.

Wymiar sprawiedliwości dla Uprzywileiowanych Dzierżawców, i Ich Prawa Nabywców.

Ocalenie sprawiedliwości dla Starostow i wszełkich Uprzywileiowanych Dzierzawców, którzy Królewszczyzny posiadaią, lub do osiągnienia ich po zeyściu teraźnieyszych Dożywotników służące sobie maią Prawa, tudzież ich Prawa nabywcom, tym sposobem dopełnione mieć chcemy:

1mo. Wszyscy Uprzywileiowani Dzierżawcy Królewszczyzn, lub ich Prawa nabywcy nie będą ruszeni z possessyi Królewszczyzn swoich, dopóki z porządku tym Prawem przepisanego przedaż wieczysta nienastąpi.

2do, Po nastąpioney przedaży należytość ich ocalona im będzie, albo w dochodzie corocznym, iak im służy, albo w ogólnym opłaceniu dożywocia, czyli innego Prawa doczesnego, z wolnością dla nich, aby sami obrali, co zechcą, w sposobie i pod warunkami, iak następuie:

3tio. Przestaiący na dochodzie corocznym, dopóki Ich Prawa niezgasną, w iakiey proporcyi z mocy Przywileiów i Prawa na teraźnieyszym Seymie zapadłego, dochód z Królewszczyzn posiadali, w takiey samey proporcyi zupełną część z intrat Mieyskich, iakie się z nowey lustracyi okażą, i z dochodu procen-

 towego

towego od summy za dziedzictwo wsiów, iaka za zupełną wartość dóbr przez Licytacyą ustanowiona będzie, zachowaną sobie mieć będą na wszystek czas, iaki ich Prawa i Przywileie zaięły, to iest Uprzywileiowani maiący proste Prawo dożywocia, zupełnie połowę odbierać będą. Maiący Prawo Expektatywy, gdy przyidą do użycia Prawa swego, pułtory cwierci, Emfiteuci, którzy są w Possessyi òsmą część, ròwnie Emfiteuci którzy nie są ieszcze w Possessyi, gdy przyidą do użycia Prawa swego, ósmą część dochodu odbierać będą; lecz z przedaży lasòw i borów oddzielnych od gospodarskiey potrzeby dòbr, iako Przywileiami pod użytkowanie dzierżawcòw nie zaiętych, żadnego udziału, ciż uprzywileiowani mieć nie będą.

4to. Tę należytość odbierać będą ktòrzy zechcą prosto ze skarbu publicznego pod odpowiedzialnością Kommissyi, ktòra mocą Prawa tego obowiązana będzie stosować się do żądania i układu Uprzywileiowanych, czyli ich Prawa Nabywcow iaki oni Sami w czasie podadzą to iest: czyli zechcą bydź płaceni z kassy generalney, czyli przez assygnacye Kommissyi do kas Prowincyonalnych; albo gdy żądać będą potrącenia sobie tey należytości w podatkach iakichkolwiek z dòbr ich do skarbu publicznego corocznie płaconych, i zrobią w tym celu stan i układ z Kommissyą Skarbową, na co szczególny Protokuł, czyli Księga Rachunkowa przez Kommissyą Skarbową ustanowiona będzie, i zamiana przyzwoitych kwitòw nawzaiem następować ma.

5to. Ktòrzy zaś uprzywileiowani i ich Prawa nabywcy obiorą sobie wypłacanie należytości swoiey przez nowych dziedzicòw, ci dla większey pewności swoiey zarękę mieć będą w części summy wniesioney przez nowych Nabywcòw Dòbr do Skarbu

Rze-

Rzepltey opłaceniem piątey części wartości szacunkowey Dziedzictwa, gdy dostateczną okażą Ewikcyą. A ta summa przy nich zostanie pięć od sta aż do zgaśnienia ich Prawa, po którym do skarbu publicznego powrócona będzie pod exekucyą, sposobem Delaty na dobrach tey Ewikcyi podległych.

6to. Przeznaczaiąc zaś na wspomnioną zarękę pewności dochodu dla Dożywotników połowę summy z piątey części wartości dziedzictwa wniesioney do skarbu, co oznacza względnie do połowy dochodu Dożywotnikowi należnego, prowent czteroletni, iak się z przyszłey Lustracyi okaże, więc w równey proporcyi dla maiących Prawo Expektatywy, z teyże summy przez nabywcę do skarbu wniesioney, gdy przyidą do użycia Prawa swego, udział na równą dla nich zarękę wyznaczamy, to iest: pułtory cwierci z teyże wniesioney za wartość Dziedzictwa summy Emfiteutom w Possessyi będącym, i Emfiteutom, którzy ieszcze do użycia Prawa swego przyść maią, nakoniec w teyże proporcyi dochodu im służącego puł cwierci, czyli iednę część ósmą z rzeczoney summy od nabywców Dóbr do skarbu wchodzącey, równie w zarękę ich dochodu, przy okazaniu należytego bespieczeństwa odebrać dozwalamy.

7mo. Ile zaś komu należy procentu po odtrąceniu tey ilości, iaka z prowizyi od summy przy każdym zostaiącey wychodzi, to nowi dziedzice z pokazania od Kommissyi Skarbowey, na odpowiadaiących tey należytości prowentach oznacza ego, przepisanemi tą Ustawą ratami upłacać będą uprzywileiowanym, czyli ich Prawa nabywcom, składaiąc należący im prowent w Kommissyi Porządkowey własnego Powiatu, i biorąc od Kommissyi zaświadczenie, wraz z kwitem od uprzywileiowanych; Bez złożenia zaś takiego świadectwa dopełnioney dla uprzywileiowanych opłaty przy płaceniu przepisanych w Artykule VII. rat skarbowych, ciż nowi dziedzice kwitu w Exakcyi zyskać nie

 bę-

będą mogli, y Delacie do Exekucyi Woyſkowey podpadać będą. A w tym przypadku uprzywileiowani, maiąc zawód od nowych dziedziców, mocni będą potrącić ſobie należytość swoią z summy za rękoymią onym ſłużącey. Ci zaś nowi dziedzice dopełnić iey znowu obowiązani będą, czego gdyby niedopełnili i aż do terminu drugiey raty, toż wypłacenie odwlekli, tedy uprzywileiowani maiąc w ręku swoich, czyli pod zapiſem na użytek swòy summę, z tey sobie wszyſtkie zawiedzione raty potrącą, ieżeli zawodni dziedzice w drugim roku końca z niemi nie uczynią, i zupełnie ich niezaspokoią, albo o zrzeczenie ſię doczeſnego ich Prawa dobrowolney z niemi ugody nie zrobią; tedy przekonani o to od zawiedzionych w Kommiſſyi Skarbowey *Proceſſu summario*, który w przeciągu trzech Mieſięcy oſtatecznie ſkończony bydź powinien, przez Dekret teyże Kommiſſyi dziedzictwo tych części utracą, z których przekazany dla uprzywileiowanych prowent zawiedli, a reſzta ſummy u uprzywileiowanych pozoſtałey w nadgrodę powiększonego zawodu i prawnych wydatków właſnością ich zoſtanie. Kommiſſya zaś te ſame dobra na nowo licytować będzie, w ſpoſobie i pod warunkami tą Uſtawą przepiſanemi. Takimże ſpoſobem na nowo dla uprzywileiowanych procent zabeſpieczy, albo ze ſkarbu publicznego oznaczy, gdy oni sami tak zechcą, według Paragraſu 14. tego Artykułu.

8vo. Chociażby zaś summa na rękoymią dla uprzywileiowanych przeznaczona w ſkarbie Rzepltey zoſtała, dla nieokażoney przez nich Ewikcyi; iednak z tey ſamey summy ſkarb publiczny tak nadgradzać ma uprzywileiowanym ponieſiony od nowych dziedziców zawód, iak inni, co ſummy w zarękę wzięli, według paragraſu poprzedzaiącego sami sobie z przepisu tego Prawa nadgrodzili.

9no. Kiedy uprzywileiowani Dzierżawcy, lub ich Prawa nabywcy, ſami przez licytacyą otrzymaią dziedzictwem Królewſzczyznę, którą poſiadali, albo iey

iey część iaką, używać będą dobrodziey-ſtwa tego Prawa w opłaceniu piątey części szacunkowey za wartość dziedziſtwa, zachowuiąc przy sobie część teyże summy, w proporcyi paragrafem ſzòſtym tego Artykułu opiſaney, gdy tylko okażą przed Kommiſſyą Skarbową doſtateczną Ewikcyą, z mocy którey po zgaśnieniu Praw ich doczeſnych, naſtępcy ich lub Ewiktorowie też ſummę do ſkarbu publicznego wnieść zaraz obowiązani będą, pod oſtrością Exekucyi, spoſobem Delaty na dobrach Ewikcyi podległych.

10mo. Którzy z uprzywileiowanych Dzierżawcòw, lub ich Prawa nabywcow żądać będą opłaty dożywocia swoiego, czyli wspòlnych, albo naſtępnych dożywociów dla ich potomſtwa ſłużących, ci zaraz po odbytey dòbr, które oni poſiadaią luſtracyi oświadczyć to maiąna pismie przed Luſtratorami, i wziąść od nich na to zaświadczenie. A Luſtratorowie przy złożeniu w Kommiſſyi Skarbowey dzieła każdey Luſtracyi, złożą i te żądania od uprzywileiowanych podane. Kommiſſya zaś w osobny Protokuł, takowe uprzywileiowanych Dzierżawcòw żądania zapisze, w niespoſobności oświadczenia takowych żądań przed Luſtratorami naydaley w dwa Mieſiące po ukończoney Luſtracyi, podać ie maią, ciż uprzywileiowani do ſamey Kommiſſyi Skarbowey, którzy zaś poźniey podawaćby ſię chcieli do przyięcia ſummy za dożywocia, lub inney natury, Prawa doczeſne dobrodzieyſtwa tego zyſkiwać nie będą, chybaby ugodzili ſię z Kommiſſyą Skarbową za mnieyſzą cenę.

11mo. Opłata Praw uprzywileiowanych Dzierżawcòw, taka ſię poſtanawia, za proſte poiedyncze dożywocie prowent ſiedmioletni, iaki Luſtracya w porządku przedaży dopełniona wynaydzie, względnie do połowy całkowitego dochodu z prawa uprzywileiowanemu należney; gdzie zaś zachodzi *Jus in solidum*, czyli Prawo dwòch oſòb męża i żony wspólnie dożywociem zaſzczyconych, bądź to przez wſpólny Przywiley dla oboyga Małżonkow razem ſłużący, bądź przez osobny przywiley *Juris Communicativi* wſpòlność Prawa,

H czyli

wa, czyli Prawo na przeżycie nadaią-cy, tam prowent takowyż z Lustracyi wynaleziony dziesięcioletni opłacony będzie. Nakoniec, co do dzierżaw Królewszczyzn, bądź Prawem lennym nadanych, bądź do wybrania summ wypuszczonych, i z mocy Prawa przez Dekreta ostatniey Instancyi przyznanych, w tych opłata dożywociów na pokolenia służących, także dziesięcioletnim prowentem wymierzona będzie dla tych, którzyby zamiast corocznego prowentu im służącego, raczey summą Kapitalną Prawa swoie opłacone mieć chcieli. Maiący zaś Prawo Expektatywy za dożywocie poiedyncze prowent pułtory cwierci im służący, także za lat siedm w ogólney opłacie dożywocia swego mieć będą.

12mo. Emfiteutowie, lub ich Prawa nabywcy z nadania Seymu 1775. prawa swoie maiący, którym z Uchwały Seymu teraźnieyszego część ósma dochodu służy, bądź oni dawniey, bądź też poźniey do posiadania dóbr przyszli, ieżeli zechcą, dziesięcioletni prowent sobie służący za całkdwite swoie Prawo mieć będą wypłacony. A ci, których Prawa Emfiteutyczne ieszcze skutku nie wzięły, na ten czas taką opłatę zyskiwać będą mogli, kiedy iuż istotny skutek ich Prawa otrzymaćby miały, po zgaśnieniu Praw innych rozciągaiących się na teyże Królewszczyznie.

13tio. Te zaś summy z prowentu siedmioletniego, czyli dziesięcioletniego za dożywocia oznaczone wypłacać będzie Kommissya uprzywileiowanym po sprzedaniu Królewszczyzn, które oni posiadali, z summ przez nabywców do skarbu wnoszonych za dziedzictwo tychże Królewszczyzn w opłaceniu od nich piątey części wartości Lustracyiney.

14to. Gdy uprzywileiowani dzierżawcy, lub ich prawa nabywcy, podawszy się za żądaiących opłaty dożywocia, potym Królewszczyzny iakowe zalicytuią, bądź te, które sami posiadali, bądź inne, a w opłaceniu piątey części wartości dziedzictwa tym prawem przepisaney, przekazać zechcą skarbowi Rzeplitey summę szacunkową swoiego dożywo-

żywocia, albo część oney według przypadku potrzeby, w iakiey się znaydą; Kommissya Skarbowa do takiego ich układu przychylić się obowiązana będzie, aby tylko w tym czasie Królewszczyzny przez nich posiadane do Licytacyi także przychodziły.

15to. Królewszczyzny kontraktem Emfiteutycznym przez Kommissyą Skarbową sposobem Licytacyi, z mocy prawa na lat pięćdziesiąt wypuszczone, taż Kommissya sprzeda na dziedzictwo tym, ktorzy ie przez licytacyą otrzymali, lub ich prawa nabywcom; ieżeli za wartość dziedzictwa zamiast nowey licytacyi naddadzą dziesiątą część wyżey nad intratę, iaką rzeczonym kontraktem przyięli, wszystkie zaś inne warunki i uroczystości względem tey przedaży zachowane będą, iak względem innych Królewszczyzn; nakoniec części według podziału w Tarysse wpisane bydź maią. Gdyby iednak którzy z takowych Possessorów za kontraktem od Kommissyi danym Królewszczyznę posiadaiących, ten warunek nadania dziesiątey części, uciążliwym dla siebie znalezli, i nieżyczyliby sobie otrzymać w ten sposób dziedzictwo, a żądaliby utrzymać się przy kontrakcie, tedy Prawo ich na obostronney ugodzie, a razem i na urzędowey czynności zasadzone, w całości zachowane im będzie, i dopiero po wyiściu ich kontraktu te dobra sposobem teraźnieyszą Ustawą przepisanym sprzedane bydź maią.

16to. Summy Obywatelom niektórym z strony Rzepltey na Królewszczyznach prawem upewnione po dopełnioney Królewszczyzn przedaży Właścicielom tychże summ ze skarbu Rzptey publicznego wypłacone mieć chcemy.

ARTYKUŁ X.

Podwyższenie tymczasowego dochodu z Królewszczyzn, niżeli sprzedaż i przemiana ich w dziedzictwa nastąpi.

Gdy Rzeplita niezaprzeczone ma Prawo do nayrzetelnieyszey z Królewszczyzn, iako dotąd dziedzictwa publicznego intraty, prawami sobie zastrzeżoney, i ostatnim prawem Seymu teraźnieyszego w pewney proporcyi względem

dem róźnych Dzierżaw, i za rożnemi Prawami posiadanych oznaczoney, a z przyczyny niedostatecznych sposobow dotąd użytych zupełnego dochodu skarbowi swemu należnego nie odbierała, i dopiero przez przedaż tych dobr na wieczność sposobem Licytacyi, do nayściśleyszego ocalenia własności swoiey przychodzić ma, więc dla zbliżenia tym czasem dochodu skarbowego do słuszney miary Prawami przepisaney, podwyższoną mieć chcemy opłatę z Krolewszczyzn w sposobie następuiącym:

1mo Dzierżawcy Krolewszczyzn prostym Prawem dożywocia, bądź poiedynczego, bądź wspólnego, albo za Przywileiem na przeżycie, lub też prawem lennym, czyli na pewną liczbę Dożywociów służącym Krolewszczyzny posiadaiący, ktorzy z mocy prawa na teraźnieyszym Seymie zapadłego połowę Intraty, czyli dwie kwarty opłacali, od następuiącey Raty Marcowey Roku bieżącego 1792. trzy kwarty w zwykłych dwóch ratach, to iest w Marcowey y Wrześniowey corocznie opłacać będą, dopoki przedaż tych Królewszczyzn teraźnieyszym Prawem przepisana nie nastąpi. Takimże porządkiem i do takiegoż zamiaru czasu posiadaiący Krolewszczyznę za prawem Expektatywy, pół czwartey kwarty do skarbu wnosić maią, a Emfiteutowie z nadania Seymu Roku 1775. prawo maiący zupełne cztery kwarty płacić będą. Co wszystko rozumiane i rachowane bydź ma, stosownie do Lustracyi Roku 1789.

2do. Gdyby który Possessor uprzywileiowany, czyli iego prawa nabywca znalazł się bydź uciążonym przez to podwyższenie opłaty dochodu publicznego z Krolewszczyzny, tak iżby to przechodziło istotną połowę od Dożywotników należącą, jako też istotnie półtrzeciey kwarty od Expektantów oznaczone, czyli nakoniec istotne półczwarty kwarty należące od Emfiteutów, tedy wolno będzie wyciągnąć rzetelnie prawdziwą Intratę sposobem takim, iakim się gdzie na dzierzawę arendowną wyprowadzać zwykła, i okazawszy dokładny wypis takowey intraty wszczegu-

łach

łach wſzelkich rodzaiow, z iakich ſię ona ſkłada przed Kommiſſyą Porządkową, w Powiecie, gdzie dobra leżą, zaprzyſiądź iey rzetelność, bądź przez ſiebie ſamego, bądź przez Kommiſſarza swoiego; na ten czas Kommiſſya Powiatowa złożony wypis Intraty podpiſze, i na wykonaną przyſięgę urzędowe świadectwo wyda, które dowody w Exakcyi złożone prawidłem będą do wyrachowania i wybierania z Królewſzczyzn takowe iſtotney połowy intraty, czyli iſtotney pułtrzeciey kwarty, albo puł czwarty kwarty; a te same dowody okazaney i zaprzyſiężoney przez uprzywileiowanych intraty przeſłane będą, czyli przez Exaktorów, czyli przez Superintendentow Skarbowych Prowincyonalnych do Kommiſſyi Skarbowey.

3tio. Gdzie zaś Uprzywileiowani Dzierżawcy znoſić będą przepiſane tym Artykułem podwyżſzenie opłaty do ſkarbu publicznego bez użycia dozwolonego ſrzodka okazania rzetelney intraty, i ſtwierdzenia oney przyſięgą, doczekuiąc oznaczoney do urządzenia Królewszczyzn w porządku przedaży luſtracyi, tam dopełniona w czaſie taż Luſtracya prawidłem będzie do ſłusznego pomiarkowania między ſkarbem publicznym, a uprzywileiowanemi dzierzawcami, lub ich Prawa nabywcami; ieżeli to okaże, iż znoſzone przez uprzywileiowanych podwyżſzenie intraty przewyżſzało należny od nich dochód w połowie, albo w pułtrzeciey kwarty, czyli nakoniec w półczwartey kwarty względem iſtotney intraty, tedy Kommiſſya Skarbowa powróci im ze ſkarbu publicznego wszelki naddatek; przeciwnie też oni dopłacą ſkarbowi publicznemu, ieżeli luſtracya okaże, iż w rzeczonym podwyższeniu ieſzcze Dożywotnicy iſtotney połowy, albo Expektanci pół trzeciey kwarty, lub nakoniec Emfiteutowie puł czwartey kwarty nie doſiągnęli.

4to. W tych Królewszczyznach, które urządzeniu i Luſtracyi w porządku przedaży nie podpadaią, gdy ich dziedzictwo iuż ieſt Prawami nadane, i utwierdzone, lecz zoſtaiąc pod Przywileiami do zgaśnienia Praw Dożywotników

opi

opłacaią do ſkarbu Rzepltey dwie kwarty, i teraźnieyſzemu podwyżſzeniu teyże opłaty podlegaią, wolno będzie uprzywileiowanym, lub ich Prawa nabywcom użyć dozwolonego środka okazania prawdziwey intraty paragrafem drugim tego Artykułu opisanego; ieżeliby przyczynienie do dwóch kwart trzeciey kwarty zgodnie z Luſtracyą Roku 1789 przechodziło iſtotną połowę dochodu Krolewszczyzn w ich poſiadaniu będących. A tym ſposobem uſtanowioną prawdziwą połowę intraty do zgaśnienia Praw dożywotnich ſkarbowi publicznemu opłacać będą; albo gdy zechcą, żądać mogą od Kommiſſyi Skarbowey wyznaczenia szczególney Luſtracyi, końcem wynalezienia iſtotney połowy dochodu w ſposobie takim, iak zwyczay ieſt w Woiewództwie kazdym, lub w Powiecie wyciągania intraty i podawania oney arendownym Dzierżawcom.

1
3
8
17
28
25
30
40
44
47
53
55
60
63

